

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan **zvečer**, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejeman za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računata se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristoone petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravištvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravištvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Gg. naročnike, katerim je koncem tega meseca naročnina potekla, prosimo, da jo o pravem času ponové, ako hoté list dobivati redno v roke, ker „Slovenski Narod“ pošiljamo samo onim, ki naprej plačajo naročnino.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za pol leta	6 gld. 50 kr.
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ jeden mesec	1 „ 10 „
Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.	

S pošiljanjem po pošti velja:

Za pol leta	8 gld. — kr.
„ četrt leta	4 „ — „
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Upravištvo „Slov. Naroda“.

O potrebi narodnih meščanskih šol na Kranjskem.

Pred 10 leti je zboroval kranjski deželni zbor tako, kakor zboruje letos, samo s tem razločkom, da so imeli v njem takrat Slovenci svojo naravno narodno večino.

Takrat so sklepali naši poslanci uže v drugič o novih šolskih postavah, katere so bile potrjene v dan 29. aprila 1873.

Po volji narodne večine je torej prišel v te postave tudi §. 5., ki se glasi: „V vsakem šolskem okraju naj se napravi najmanj jedna meščanska šola“. Ako bi se bil ta §. v teku poslednjih let izpeljal — in mislim, da bi bila 10 letna doba za izvršitev te določbe zadostovala — imeli bi toraj na Kranjskem najmanj 12 meščanskih šol in to brez dvombe (?) slovenskih, kajti izvršiteljem postav je dolžnost izpeljevati jih po

duhu zakonodajalcev, kateri so gotovo želeli narodnih, a ne ponemčevalnih učilnic. Koliko imamo danes uže meščanskih šol na Kranjskem? Samo jedno in še ta je nemška.

Nastane vprašanje: Ali je dotični §. brezpotrben? Izraža morda le pobožno željo, katerej nij treba vstreti? So-li meščanske šole malokoristni in nepotrebni zavodi? Morebiti tudi druge avstrijske kronovine teh učilnic nijmajo? Na poslednje vprašanje hočem najprvo odgovoriti.

Po vsej Cislajtaniji je 338 meščanskih šol, in sicer jih ima Češka 151 (nemških in českih), Dolenja Avstrijska 80, Moravska 48, Galicija 18, Štajerska 10 itd. — Kranjska in Bukovina pa imati samo po jedno meščansko šolo. Kakor sta ti poslednji dve deželi (poleg Galicije in Dalmacije) gledé splošnih ljudskih šol na najnižji stopnji v Avstriji, tako tudi zastran meščanskih šol, ki so najvišja kategorija občnih narodnih učilnic. Iz navedenih števil se razvidi, da omenjane večje, premožnejše dežele cenijo tudi meščansko šolstvo. Zakaj pa naša ne? V prvič se mi dozdeva, da naša inteligencija nij še dovolj jasno poučena o bistvu in stroji teh zavodov, ali vsaj, da takrat nij še bila, ko se je omenjani kategorični §. 5. v deželno šolsko postavo vzprejel. Pred 10 leti je bilo namreč na Kranjskem še nekaj šolskih okrajev (Litija, Krško, Radovljica), v katerih niti jedne čveterorazrednice (normalke) nij bilo, marveč samo enorazrednice, in brž ko ne so nekateri narodni poslanci umevali pod besedo meščansko šolo le čveterorazredno občno ljudsko šolo, kajti pokojni dr. Bleiweis je gotovo imel važno besedo pri sklepanji kranjskih šolskih postav, torej tudi pri tem §. in vender se je v „Novicah“ večkrat zoper meščanske šole izraževal in to po pravici, kajti kako hočejo okraji, kateri še niti čveterorazrednice imeli nijso, osnovati vrh tega še trirazredno meščansko šolo, t. j. kako se hoče siliti človeka, da postavi prej 2. nego 1. nadstropje in pritlični stan.

Res, pred 10 leti je bilo v istini težko, skoraj nemogoče, da bi se bilo v malih krajih, kakor so Krško, Litija, Radovljica, postavilo — če tudi s pomočjo celega šolskega okraja, kakor postava terja — posloje za 7 ali 8 razredov, t. j. za 4 razredno ljudsko in 3 razredno meščansko učilnico. Pa tudi danes kaj tacega zahtevati za kraje, kjer imajo komaj dobro urejene razmere za ljudske šole ali pa še za te ne, ne bi bilo umestno. In taci okrajev je tudi danes še večina na Kranjskem; zato pa tudi nikoli ne čujemo od vladnih organov, ki bi morali gledati, da se postava izpelje, nagovarjanj ali priganjanj, da bi se k tej jedinej meščanski šoli, ki obstoji, pridružilo še ostalih 11.

Slovenskih domoljubov je pa vender dolžnost preiskovati, ali se ne bi mogel ta §. zdaj, ko uže 10 let obstoji, v korist našemu narodu izvesti.

Da nam na Kranjskem, kjer sicer vsak davkoplačevalec tudi šolski davek plačuje, še šol, namreč občnih ljudskih šol pomanjkuje, o tem pričča še veliko število (kacih 30%) otrok, ki v nikakoršno šolo ne hodijo. To tudi pričča razmerno majhno število učiteljev in učiteljic na Kranjskem; vse sosednje naše dežele imajo v razmerji svojega prebivalstva več učiteljstva, nego naša Kranjska, n. pr. Koroška ima za kacih 200 učiteljev več, nego Kranjska, a za 150.000 ljudij manj.

(Dalje prihodnjič.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 25. septembra.

V Ronkah ujeti Oberdank obstal je v Trstu preiskovalnemu sodniku, da se je v Rimu v „Circulo Garibaldi“ z žrebanjem določilo, kdo da ima izvršiti atentat in da je njega zadélo. Prvo bombo hotel je vreči v park Miramarski in, če bi bila ta izpodletela, vrgel bi bil drugo mej vožnjo v gledališče ali pa v njem samem.

V centralnem komisijonu za reguliranje zemljiškega davka volil se je odsek

LISTEK.

Litvanske in slovenske razmere.

(Konec.)

Dodatek prijateljev.

„Pruski Litvanec je vreden, da se izobražuje in odgojuje kakor to zahteva njegov značaj; da pa je jezik izvrstno sredstvo, da se more to doseči v čistej materinščini v šoli in cerkvi, to se razvidi iz besed Heilsbergovih; pristavim še to, da Litvanec manj pete liže svojim uradnikom, kakor drugi narodi, da s svojo gospodsko prijazno in odkritosrčno občuje, kakor vrstnik z vrstnikom. Ponos, celo prost napuha, kakor ga nahajamo pri nekem sosedu, če višja oseba govori s prostakom, samosvest, ki naznanuje srčnost in h krati tudi zvestobo, odlikuje Litvanca.“

„Ne gledé samo na to, da je koristno za državo, da se narod tacega značaja ohrani, je tudi za vedo in znanost velevažno, da se tako čist jezik

ohrani, ki ga govori stari, zdaj uže na ožji okraj omejen in osamljen narod.“

„Büsching obžaluje prerano smrt profesorja Thurmana, ki je preiskovaje ta jezik prenapel svoje telesne moči.“

„Dasi tudi ne ponuja vsak jezik mnogo gradiva za znanost, je vender za omiko vsacega narodiča n. pr. na pruskem Poljskem potrebno, da se v cerkvi in šoli rabi in širi čist pismen jezik; samo na tak način se more poučevati primerno narodnej individualiteti*)“.

J. Kant.

Vrlo zanimljivo se mi pa zdi to, kar Benisch, protestantovski duhoven v Berolinu, v drugem predgovoru pravi; on reče mej drugim to-le:

„Litvanci gorko ljubijo svoj jezik kakor vsak osamljen narod, in gosposka mej njimi si ne more drugače zaupanja pridobiti, kakor tako, da v njihovem jeziku ž njimi občuje; zaradi tega se mladina v cerkvi in šoli samo v litvanščini poučuje. Ko bi kdo rekel: naj se uvede nemščina

*) Stvar vsem pravim pedagogom jasna ko beli dan, našim nemškutarskim afterpedagogom pa megljena. Pis.

v njihove šole, kajti s tem se jim podaje važno sredstvo za občevanje; ko bi kdo trdil, da bi se na ta način nemščine lahko privadili, kakor severni Nemci (ki govoré tako zvani Plattdeutsch), visoke nemščine, ko bi se z uvedenjem nemščine tudi ne hotelo germanizovati, bi do cela ne bilo mogoče to storiti, ker Litvanec gorko ljubi svoj jezik; on spoštuje samega sebe tako, da v prisloviči pravi: „Glej, Nemeč hoče biti tako pameten, kakor je Litvanec“. On ne trpi nemščine v svojih narodnih šolah. Mi tedaj razvidimo, da je Litvanec z svojim bistrim umom to spoznal, kar vedó vsi pravi pedagogi, da v narodnih ali ljudskih šolah za drugi deželni jezik nij mesta. Lep vzgled daje ptujski okraj drugim slovenskim pokrajinam, ker je tukajšna učiteljska konferenca sklenila, da se ima v narodnej šoli samo v slovenščini poučevati.

Kako izvrstni vspehi se morejo doseči v narodnej šoli s samim slovenskim poučevanjem, to je pokazal izpit v trirazrednej šoli pri sv. Barbari v Halozah koncem mesca avgusta.

Veselje je bilo slišati in gledati kako lepo in

osemnajsterih. Na novo voljeni so bili le Meznik, Doblhamer in Coronini. Predsednik mu je baron Apfaltrern, podpredsednik Smarzewski. Dela tega komisijona bodo trajala več tednov.

Dosedanji vodja deželne vlade v **Šleziji**, dvorni svetovalec Marquis Bacquhem, imenovan je za deželnega predsednika.

V soboto bilo je v **Budapešti** skupno posvetovanje ministrov pod načelnostvom ministra vnanjih zadev grofa Kalnokyja. Udeležili so se posvetovanja vzajemni ministri grof Bylandt-Reidt in pl. Kallay, predsednik grof Taaffe, vitez Dunajevski potem Tisza in Szapary. Določil se je vzajemni budget, ki bode baje letos manjši od lanskega.

Vnanje države.

Potovanje carjevo v **Moskvo** nijma namena da bi se kar na vrat na nos vršilo kronanje. Ruski listi zatrjujejo, da se kronanje nikakor ne bode obhajalo na skrivnem in samo s cerkvenimi obredi, temveč sijajno in očitno, kakor je to uže starodavna navada, ter v vsem blesku, dostojnem ruskega naroda. Pred prihodnjim letom pa tega gotovo ne bode. — Črnogorski knez se povsod prav simpatično pozdravlja. — Trdi se, da sta Rusija in Črna gora sklenili zvezo, ki obsega te-le točke: 1. Rusija jamči Črnej Gori njeno samostalnost, ter obljubi po vsej moči pomagati črnogorskim težnjam, da se jim raztegnejo meje. 2. Zato pa stopi Črna Gora k Rusiji v odnošaj podanika, ter se obveže ob vojni pomagati. Za vojaške potrebe dobiva Črna Gora od Rusije vsako leto po 400.000 rubljev.

Raznesla se je bila novica, da se je v **Odesi** prikazala kolera. Mestni načelnik pa sedaj poroča, da je bila ta novica brez vsake podlage. Do sedaj v Odesi še nobeden nij zbolel na koleri.

V soboto je bilo dvajset let, odkar je **Bismarck** na čelu ministerstvu nemške države. Nemškim listom daje ta prilika povod, da so zopet jedenkrat jedini v njegovej pohvali.

"Times" pravijo ozirom **egiptovskega** vprašanja, da Angleška ne misli na to, da bi žalila pravice in rahločutnosti kake vlasti in da neče samopašno uporabiti zadnje zmage. Angleška želi pač pomirenje in urenjenje Egipta sama izvesti, ne bo pa pri tem prezrla pravic Francoske. — Garnizija Damiette postajala je vedno manjša, ker so vojaki močno uhajali. Iz 7000 mož ostalo je bilo le še 800 zamurcev v mestu. V soboto se je poveljnik Abdellal podal generalu Woodu. Posadka je oplenila vse boljše hiše ter ušla z mnogo strelivom.

Dopisi.

Iz Ronk 21. septembra. [Izv. dop.] Da si je imel „Slovenski Narod“ uže dva dopisa iz Gorice, katera sta obžalovanja vreden dogodjaj o lovu irredentobombežev v glavnih črtah narisala, nadejam se, da čitateljem vašega lista vstrežem, ako vam v tej zadevi še jedno poročilo pošljem, katero morete smatrati kot avtentično in zajeto iz najboljšega vira. Ako to učinim, jemljem tudi ozir na to, da imajo vsi dunajski in drugi listi jednaka poročila, toda niti jedno nij povse istinito. Dogodjaj se je vršil tako-le:

V Manzanu, onkraj laške meje, je poizvedel neki tihotapec, da je njegov sodrug dva gospoda po

stranskih potih ob 8. uri zjutraj čez mejo vodil, mejtem, ko je šla prazna kareta na dveh kolesih, s katero sta se ona dva iz Vidma pripeljala, pri Cioprisu čez mejo. Ker mu je bilo to sumljivo, opozori na to župana v Cioprisu, selu tik meje na avstrijske strani. Župan se odpelje takoj v Gradiško in ovadi vse tamošnjemu glavarstvu, katero je takoj vso žandarmerijo in vse župane alarmiralo. Takraj Cioprisa sta stopila gospoda zopet v kareto ter dala kočijažu povelje, naj ja pelje v Ronke, toda naj se ogne vsakej vasi. In res so dospeli na tak način, brez da bi jih bil kdo zasledil in videl, v Ronke v krčmo. Jeden popotnikov si je najel sobo, drugega pa je krčmarjev sin takoj odpeljal v Trst, kjer je mej množino ljudstva izstopil ter se mej ljudstvo izgubil, in do danes ga nijso še zasačili. Kočijaža, vrnivšega se tudi po stranskih potih, zapazi poljski čuvaj iz Verše (Versa) kmalu popoldne ter naznani to svojemu županu, ki je rezervni lieutenant. Župan hiti za kočijažem ter ga prosi, naj ga v Gradiško pelje, čemer se je kočijaž v začetku ustavljal, a potem dostavil, da bode župana tja peljal, ako mu dobro plača. Župan mu odgovori, da kar zahteva. V Gradiški izročil ga je žandarmeriji in ta glavarstvu, kjer je bil zaslišan ter dobil povelje, da mora z žandarjem tja, kjer je ona dva gospoda odstavil. Kočijaž je trdil, da se je to v Tržiči (Monfalcone) zgodilo. Po poti ga je žandar Tomasini opozoril na nasledke, ako resnice ne pove. Ko sta se potem skozi Ronke mimo omenjene krčme peljala, reče kočijaž: „Zdi se mi, da sem tu gospoda odstavil“. Krčmar potrди žandarju, da je oni kočijaž dva gospoda pripeljal, katerih jeden je v prvem nadstropji v sobi, drugega pa je njegov sin odpeljal v Trst. Žandar veli spreči ter izroči kočijaža krčmarju v varstvo, sam pa gre v prvo nadstropje, potrka na vrata irredentobombeža, a nij dobil odgovora. Še le, ko je žandar zaklical: „aprite, presto, è gran pericolo, amici!“ (odprite, naglo, je velika nevarnost, prijatelji!), je tiček vrata odprl in žandarm naglo za njim v sobo stopil. Soba je imela jedno samo okno in ono je bilo zaprto, tako da nij žandar s početka nič videl, pa vender je za nazaj pomikajočim se tujcem stopal, kateri je bil v srajci in sviticah. Čez nekaj trenutkov še le je žandar zapazil v roki zločinca nekaj svitlega, cev revolverja; a v tem trenutku je zločinec tudi uže vstrelil ter žandarja mej palcem in kazalcem ranil, žandar pa nanj planil in za revolver prijel. 25 minut sta se borila potem z žandarmom, obračaje revolverjevo cev sedaj proti tujcu, sedaj proti žandarmu, toda v srečo je držal žandarm roke na revolverjevej tomborici, v kateri je bilo še pet strelcev. Nazadnje se vender posreči žandarmu, da je malopridneža na tla vrgel, in ko sta na njegov klic še dva moža v pomoč prihitela, so zločinca zvezali in direktno v Tržič peljali, kjer je bil zaslišan in od koder je bil drugi dan odpeljan v Trst. Ko se je cesar v nedeljo iz Miramare v Trst peljal, nij gotovo slutil, da prvi vlak za njim pelje onega človeka, kateri Ga je hotel usmrtiti.

nij bilo slišati nobene nemške besede.*) Iz tega praktičnega slučaja se vidi, kako lep sad bi rodile narodne šole, v katerih se čas ne gubi z nepotrebnim drugim deželnim jezikom; kako bi pa še napredovali naši gimnazijci, učeči se raznih predmetov v materinščini. Dozdeva se mi, da v sedanjih razmerah nasproti Nemcu najmenj jedno ali dve leti izgube v svojem napredovanju, ker se morajo tem ukom nemščine kot sredstva v pouku privaditi.

Ven z nemščino iz narodnih šol! bi moral biti dosledni in jednotni program vseh Slovencev od jadranskega morja do Mure. Vodo bi v Muro nosil, ko bi hotel na drobno razlagati, koliko časa se izgubi s temi jezikoslovnimi poskušnjami za druge tvarine, ki so za življenje potrebne. Posebno ob mejah bo težavno ljudstvo prepričati, da je to koristno; pa upam, da bo šlo.

V Ptujci 7. septembra.

K. Glaser.

*) Da ima tamošnji šolski nadzornik g. župnik Bož. Raič za uzorne vspehe velike zasluge, nij treba nam široko razpravljati. Pis.

Iz Zagreba 24. septembra. [Izv. dop.] Iz Oseka se javlja, da je mešani vlak, ki odhaja ob 1. uri 45 minut popoldne, včeraj ponesrečil na mostu preko Drave. Lokomotiv, prvi tovorni vagoni in dva osobna vagona pali so v Dravo. V vagonih so bili odpustniki 15. husarskega polka, ki so se vračali z Bosne v domovino. Utonilo jih je 27, ranjenih je pa kacij trideset. Izmej civilnih potovalcev nij nihče škodovan, kajti ostalih 20 vagonov ostalo je v tiru na mostu, ker so se k sreči verige odtrgale. Most, na katerem se je pripetila ta nesreča, je navaden lesen most. Zlomljeni, 60 metrov dolgi del mostu izginil je v deročih valovih. Pri prelomljenih tramovih in šperovcih se vidi, da je bil les uže strohnjen, deloma gnjil, tedaj brez prave moči. Veliko pripomogla je k nesreči v prvej vrsti tudi nenavadno velika voda, kajti Drava narasla je skoraj za 4 metre. Železnični promet je začasno ustavljen. Mašina in ponesrečeni vagoni leže v Dravi, samo strehe so videti mej stebri mosta. Kdo je kriv te nesreče, pokazala bode preiskava.

S slovenskega Štajerja 22. septembra [Izv. dop.] (Dirka ua Cvenu.) V št. 215. „Slovenskega Naroda“ t. l. nahaja se pod rubriko „narodno-gospodarstvene stvari“ poročilo o dirki na Cvenu pri Ljutoméru. Kar se „narodnega gospodarstva“ tiče, nijmam nikakega uzroka gosp. poročevalca kritikovati, a v poročilu je tudi rečeno, ka je vodstvo dirkarskega društva v „narodnih“ rokah, le-ta izjava mi pa da povod o dirki dne 17. t. m. se vršečej, nekoliko besedic izpregovoriti. Marsikdo mi bode morebiti zavidal, ka se jaz na treh besedah jako obširnega poročila izpodtikam, češ, bodimo veseli, da je vodstvo v narodnih rokah. Da, te fakte nas tudi veselijo, samo dejanja bi tudi videli. Ako ima dirkarsko društvo narodno vodstvo, potem je tudi njegova dolžnost, da se dirkanje v narodnem duhu aranžira in vodi, vsaj zvnajnost bi morala strogo narodni značaj imeti, ker le na ta način zamore se prostemu ljudstvu ljubezen do naroda, narodna zavest i narodni ponos vcepiti.

Jedna slovenska zastava (dve drugi sta bili celo popačeni) veselici še ne da narodnega značaja. Na cesti pred Cvenom stal je slavolok, na tem se je slovenski „dobro došli“ ponižno stiskal pod nemški „willkommen“. Ko so dirkarji do cilja prišli, so ti vsikdar jednolični glasovi: „eins durch“, „zwei durch“ na uho vdarjali. Okoli odra bilo je kakih 10 pravlično prirejenih zastav zataknenih, ki so bile premiranim dirkarjem namenjene. Na sredi vsake teh zastavic prišita je bila rudeča tablica z napisom kakor: „I. Preis — 5 Dukaten — Luttenberger Renn-Verein“. Zastouj si pa ogledaval te zastavice, iskavši na njih slovenskega napisa. Slovenski kmetje ponesli so jih domov, jim bodo li tudi narodno zavest dramile, to nečem preiskavati, konsekvence se nam je pa učiti od naših nasprotnikov. „Narodno vodstvo“ naj si pa Jurčičeve besede globoko v srce vtisne: „Tvrđ bodi, neizprosén, mož jeklen“.

Iz Vipave 22. septembra. [Izv. dop.] Gotovo je marsikedo pričakoval uže poprej, da se bode veselica priredjena po vipavski čitalnici 8. t. m. kaj bolj opisala.

Da se to nij zgodilo, temu je uzrok prihod Nj. Veličanstva cesarja v Gorico in Trst, kamor se je večina čitalniških odbornikov napotila.

Zares srečna je bila ideja, ta dan, ko Slovenci od vseh krajev priromajo v Vipavo k Materi božji v Log na božjo pot, — prerano umrlemu očetu Slovencev, gosp. dr. Janezu Bleiweisu vitez Trsteniškemu v čast prirediti narodno veselico.

Je pa tudi Vipava pokazala, kako zna slaviti narodne podpiratelje in kako jim je hvaležna. Kdor je bil navzočen pri tej veselici, trdil je, da Vipava take veselice še nij priredila. Mali Šmaren dan popoldne po crkvenem opravilu naznani mogočni strel možnarjev prihod mnogobrojnih gostov bližajočih se prijaznemu holmu na Zemoni. Zmagovito je na čelu vihrala čitalniška zastava in dobrodejno je vplivala godba goriških veteranov na vsa resnici rodoljubna srca.

Na Zemonu je bilo vse praznično okinčano. Vsak je čudé se vprašal: koliko časa se je vpotre-

točno so uže učenci prvega razreda odgovarjali in se vedli. Čitali so gladko in potem to, kar so čitali lepo pripovedovali. Nekateri spiski so bili tako ugledno lepi, da se moram čuditi, kako se more učence prvega razreda v jednom letu naučiti, da tako lepo piše. Tudi računili in deklamirali so vrlo lepo. Nobene nemške besede nij bilo slišati. Taktno, mirno in dobrotno obnašanje učitelja G. Salamona je jako ugajalo.

Zanimalo me je potem posebno izpitavanje v tretjem kot zadnjem razredu (učitelj g. Kelec), da bi videl, kakov je konečni uspeh tacega poučevanja.

Tukaj se je čital natoroznanski spis; kakor v prvem, tako so tudi v tretjem razredu učenci čitano tvarino gladko in jasno razlagali. V zemljepisji se je povpraševalo po slovanskih narodih; odgovarjalo se je jako povoljno. Kar se pa slovniče in računanja tiče, smem reči, da bi gimnazijski učitelj jako zadovoljen bil, imajoč v tej tvarini tako dobro podkovan učence.

Deklamovalec, ki je imel zadnjo besedo pri izpitu, se pa sme imenovati govornikom. Tudi tukaj

bovalo za to dekoracijo? Sobana za predstavo je velika, vsa bila je preprežena z vencami in zelenjavo, tudi je bila popolnoma napolnena z občinstvom. Na jedni strani videla se je podoba Nj. Veličanstva cesarja Franc Josipa na drugi strani pa podoba dr. J. Bleiweisa. Obe podobi bili sta prav okusno okinčani z lavorovimi vencami.

Gospodje: Žiga Furlani, R. Ravnikar in F. Kalin so se tukaj pokazali v resnici v dekoriranju prav spretni mojstri.

Posamezne točke programa so se, kakor so uže „Novice“ v zadnji številki obširno popisale, prav izvrstno izvršile. Občinstvo se je splošno čudilo, da ima čitalnica toliko izvrstnih moči in sicer doma čih. Nagovor čitalničnega predsednika, obče priljubljenega visokorodnega gospoda grofa Dragotina Lanthieri-ja, kateri je k tej velikanski narodni svečanosti največ pripomogel in žrtvoval, je občinstvo z veliko simpatijo poslušalo in ga, se ve da, radostno s ploskanjem sprejelo, isto tako slavnostni govor g. Ivana Lavrenčič-a iz vipavske Planine. Iz njegovega govora se je razvidelo, da je govornik ranjcega goreče ljubil in da želi, naj bi se njegov duh preselil v srca vseh Slovencev.

Petje pod vodstvom spretnega pevovodja gosp. A. Lavrenčič-a, učitelja na Slapu, bilo je krasno in vbrano. Posebno dopadli sta pesni: „Pri oknu sva molče slonela“, čveterospev, in „Tam gdje stoji“, zbor, kateri obe sta se morale ponavljati, pa kaj bi se tudi ne, saj je bil duša svečanosti in petju, tenor, naš znani vipavski Slavček g. And. Ditrich.

Šaloigri sta se prav povoljno izpeljali, ker toliko spretnih diletantov se malo kje nahaja, kot jih ima naša čitalnica, mej njimi gđ. Ivana Kobalova; zlasti pa je komični prizor, predstavljen po g. A. Ditrichu vsej predstavi podelil prijetno celoto in jo krasno ovenčal. Po končani predstavi se je občinstvo zadovoljno podalo v postranske sobane. Mladina se je s plesom razveseljevala do zjutraj, drugi pa so si hladili želja s hladnim pivom in dobro vipavsko kapljico. Prav prijetno je bilo videti, kako so se Slovenci iz raznih krajev bratili in si roke podajali. Naj bi duh pokojnega vladal Slovence in jih ohranil v jedinstvu in bratovski ljubezni. Dostavimo še, da nas je več narodnih društev in mnogo odličnih oseb počastilo s telegrami, kateri so se od občinstva z velikim navdušenjem sprejeli. Posebno je občinstvo razveselilo pismo čitalniškemu predsedniku, v katerem se vrli, mnogozaslužni sin g. Dragotin Bleiweis vitez Trsteniški zahvaljuje vipavski čitalnici za prvo, njegovemu neumrljivemu očetu v spomin prirejeno svečanost.

Podpisani odbor je v svoji seji dne 21. t. m. sklenil, v teku tega leta napraviti še dve društveni veselici in sicer prvo dne 22. oktobra in drugo dne 26. decembra. Zanašamo se, da nam ne bode nihče pri tem nasprotoval, kakor se je uže zgodilo.

Naši nameni pri napravah veselice so, ljudstvo izobraževati in zaslužene može častiti, kakor je bila ravno pri zadnji veselici nam prilika dana, spominati se onega moža, katerega ime vsak Slovenec in tudi vsak pošteni družnik narodnostij z velikim spoštovanjem izgovarja. Pričakujemo tedaj, da nam v bodoče nihče ne bode delal ovir, sicer bi bili primorani svoje opravičene nevolje dati javen izraz.

Odbor vipavske čitalnice.

Domače stvari.

— (O včerajšnji slavnosti v Trstu) piše nam naš poročevalec: „O prihodu Hrvatov sinoči molčimo — prišli so kot Sokoli in Kolaši v korporaciji. Posebni vlak se zaradi goste megle in soparice nij videl — v 15 vagonih bilo je 80 gostov. Sprejem bojzljiv in tih — velika soparica. Pogum mej prišleci se dvigne, prijazen veter razkrije zastavam faterale, da trobojnice privihrajo na slavnostni prostor. Veli se, slovenske zastave smejo vihrti razen hrvatskih, a slovenske reko, brez teh ne! — Nebo se razvedri, niti vetriča nij, ljudstva do 5000 privre vkup. Maša, blagoslovljenje, velikansko navdušenje, impozantno marširanje z zastavami pred Politeamo. Pri banketu bilo vsaj 300 gostov. Naberger, Polić, Dolenc, Hrvatje govorili so lojalno,

navdušeno. Red izvrsten. Pohodi po mestu z zastavami so povsod imponirali.“ Podrobneje poročilo, ki bode razlagalo zlasti fatalno „soparico“, nam je obljubljeno.

— (Deželni zbor kranjski) je danes debato o normalnem šolskem zakladu zaradi poznega časa odložil na jutri. Jutrnja seja, ki prične ob 10. uri dopoldne, utegne biti izredno zanimljiva.

— (Prvi jour fixe) literarnega in zabavnega kluba bode v soboto dne 30. t. m. pri Tavčarji.

— (C. kr. kmetijska družba kranjska,) bode v Ljubljani v 7. dan oktobra t. l. ob 9. uri dopoldne na dvorišču gostilnice „zum baierischen Hof“ na dunajski cesti kakih 5 bikov in 5 telic štajerskega muriškega (sivega) plemena po očitnej dražbi domačim živinorejcem z navadnimi pogoji prodajala. Častiti živinorejci se uljudno vabijo te dražbe obilo udeležiti se.

— (Iz Belega Grada) se nam piše v 22. dan t. m.: Gotovo bode slovenski svet, osobito pa tiste, ki se interesirajo za slovensko gledališče, zanimalo, poizvedeti kaj o gospici G. Nigrinovej, ki je sedaj angažirana pri tukajšnjem narodnem gledališču. Bila je pri g. intendantu, odbornikih in tudi po občinstvu tako lepo vzprijeta, da je bila iznenađena. Stalne plače ima 800 gl. na leto in vzprijeta je takoj za redovno „članico“, na kar morajo druge po 3 do 4 leta čakati. Prvikrat nastopi meseca oktobra v „Deborah“. O uspehu vam poročam. — Pred nekoliko tedni je tukaj nagloma za mrtvodom umrl Slovenec Klinar, rodom iz Radovljice. Bil je inženirski nadzornik ter živel je tu več nego 20 let. Bil je značajan in obče spoštovan. Lehka mu srbska zemlja!

— (Rudolfovo.) Sedma porotna obravnava. Na zatožencev klopi sediti Ana Petje in Mica Gole, zatoženi radi zavratnega umora s strupom. Ana Petje, doma iz Doline, okraja Mokronoškega, služila je za pesterno pri Mici Kobal in je še-le 13 let stara. Dne 19. februarja t. l. je ona 7 mesecev starega fantiča Mice Kobal ostrupila z mišnico, ne da bi se znal kake pravi uzrok temu zločinu. Zatožena je sicer obstala, da je ona kriva tega hudodelstva, toda nepoznajoč strup in nevedoč, da ima tako moč. Zatožena je ravnala po nasvetu Mice Gole, katera je njej strup dala in rekla, da ga naj za jedno koruzno zrno otroku povžiti da, kedar bosta sama, in tako je Ana Petje tudi učinila. Dne 19. februarja t. l. je ona mlademu, še le 7 mesecev staremu Francetu Kobalu ravno ko je spal, potlačila stolčeno mišnico v usta. Otrok se zbudi in počne jokati. Ko mati otrokov jok zasliši, pride v hišo in mu poda prsi. Pri tej priložnosti pa je zapazila, da ima otrok mišnico v ustih. Hitro mu jo ven pobere in ga počne z mlekom zalivati, misleč otroka rešiti, toda prepozno, ker drugi dan je moralo dete umreti. Pesterno so zahtevali ojstro na odgovor in konečno se je udala, da jej je ta strup Mica Gole dala ter jo ob enem poučila, kako naj stori. Kobalovi so pesterno Ano Petje takoj proč spodili. Ona pa je šla naravnost k Mici Gole ter je njej vse natanko razložila, kaj da se je z njo dogodilo ter konečno pristavila: sedaj pa le beži, ker te bodo iskali žandarji; — in tako je tudi bilo. Mica Gole se mora zagovarjati zaradi pospešitve zavratnega umora. Ona je jako prislutna osoba, 52 let stara, doma iz fare Št. Rupert in se nazivlja po domače tudi „Jajčarica“. Nijma nobenega premoženja. Že nje obraz jo znači hudobno, in kako ne, ker je ta hudodelnica uže tolikokrat s strupom „mišnico“ nameravala oškodovati ljudi, kar je tudi večkrat v resnici storila. Jedenkrat je ostrupila iz same hudobije nekega psa. Drugipot je hotela sosedu ostrupiti prašiče ter je natrosila mišnice v pominjak. Svojemu možu je tudi večkrat pretila, da mu zavda in ravno radi tega se je mož od nje ločil in živi uže poldrugo leto sam za se. Kaj je bil povod temu zlodejstvu, da je ona Ano Petje tako prekanila, to še nij jasno. Hudodelka odločno taji, da bi ona kaj takega storila, ker še mišnice ne pozna, in da jo še nij nikoli imela, še menj pa Ani Petje dala. Toda obravnava je povoljno dokazala, da se ta peklerska baba le laže in da je ona jedina kriva tega zlodejstva. In ker je bilo torej

očividno, da je ona kriva pospeševanja zavratnega umora, so porotniki njim stavljeni vprašanja potrdili in hudodelka je bila obsojena na 10 let teže ječe, poostrene vsaka dva meseca z jednim postom in vsako leto na jeden dan v tamnici ali posamnem zaporu. Ana Petje pa je bila radi svoje mladosti samo prestopka krivo izpoznana in le na 3 mesece zapora obsojena. — Osmo porotna obravnava. Na klopi zatožencev sedi Janez Mavsar zaradi hudodelstva požiga. Zatoženi je 36 let star, neoženjen, doma iz Trnovca, okraja Kočevskega. Po obrti postopač. Večji del svojega življenja je preživel pri konjedercih, tudi zadnji čas je služboval pri konjedercu v Ribnici. Od tu se je pođal proti Kočevji in je 25. maja t. l. prenočil v nekem koruzji poleg Šalske Vasi in na jutro dne 26. maja t. l. zapalil šupo Jožeta Lobišarja. On je namreč celo pot od Ribnice do Kočevja pil, večji delj le žganje in se ga do dobrega nasekal. Mej potjo se je pa v nekej krčmi sešel z Antonom Jakličem, kateremu je posili izvil iz rok vinsko kupico ter je hotel piti. Jaklič ga za to ošteje, sosebno, ker je bil ves slinast okoli ust ter mu reče: Vsaj nijsva prašiče skupaj pasla. Na to ga on vpraša: Ali me ne poznaš? me boš pa še poznal! Nadalje beseduje: Jaz poznam tudi tvojo hči, katera je omožena z Jožetom Lobišarjem iz Šalske Vasi. In ta dogodek je bil povod, da se je on maščeval s hudodelstvom požiga. Škoda vsled požiga se je cenila na 1450 gl. K obravnavi je bilo povabljenih 14 prič. Porotni sod, kakor tudi porotniki so se na podlagi pričnih napovedeb in ovih hudodelnika samega popolnoma prepričali, da je ta učinil hudodelstvo požiga. Porotniki so njim stavljeni vprašanja povoljno rešili in hudodelnik je bil obsojen na 13 let teže ječe poostrene z jednim postom na vsaki drugi mesec in na povrnitev storjene škode.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Petrograđ 25. septembra. Carska obitelj prišla je včeraj opoldne pri najboljšem zdravju v Petrovi dvorec (Peterhof) nazaj.

Carigrad 25. septembra. Said paša in Konduriotis pogodila sta se, da Turčija odstopi Grškej štiri sela na meji, zaradi katerih je bil prepir. Uredjenje meje v okolici Gounitze pridržano je poznejšemu sporazumljenju. — Zagotavlja se, da je veliki sherif Abdul Mutaifib v Meki odstavljen in v zapor dejan.

London 25. septembra. Kraljica podelila je Woiseley-u in Seymour-u zaradi zaslug v Egiptu naslov baronov ter jih povzdignila mej „pair“-e.

Meteorološko poročilo.

A. V Ljubljani:

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mo-krina v mm.
22. septembra	ob 7. uri zjutraj	726.06 mm.	+ 11.4° C	slaboten vzhod	oblačno	12.60 mm. dežja.
	ob 2. uri popoldne	726.19 mm.	+ 14.0° C	slaboten vzhod	oblačno	
	ob 9. uri zvečer	727.79 mm.	+ 11.2° C	slaboten vzhod	deloma jasno	
23. septembra	ob 7. uri zjutraj	729.34 mm.	+ 8.4° C	brezvetrije	deloma jasno	1.20 mm. dežja.
	ob 2. uri popoldne	729.77 mm.	+ 18.0° C	jugoahod	deloma jasno	
	ob 9. uri zvečer	733.37 mm.	+ 13.2° C	slaboten jugoahod	deloma jasno	
24. septembra	ob 7. uri zjutraj	735.33 mm.	+ 11.0° C	slaboten vzhod	deloma jasno	0.00 mm. dežja.
	ob 2. uri popoldne	735.88 mm.	+ 18.3° C	slaboten vzhod	deloma jasno	
	ob 9. uri zvečer	738.14 mm.	+ 10.4° C	slaboten vzhod	deloma jasno	

B. V Avstriji sploh:

Zračni pritisk je bil povsod zelo nizek; sploh je bil pa še vedno precej enakomerno razdeljen, tako da je znašal razloček mej maksimumom na jugu in mej minimumom na severu samo 6 mm. Vetrovi so postali sicer precej močnejši, vendar so še prevladovali južni vetrovi nad severnimi. Temperatura je povsod precej močno pala in bila podnormalna; tudi je bila še precej ekstremna, ker je znašal razloček mej maksimumom in minimumom 11° C. Nebo je bilo večinoma ali

popolnoma ali pa saj deloma oblačno in le redkokdaj popolnoma jasno; vreme je bilo še vedno zelo nestanovitno, po nekaterih krajih še neprestano deževno.

Tržne cene v Ljubljani

dné 23. septembra t. l.

	gld.	kr.
Pšenica, hektoliter	7	80
Rež,	5	20
Ječmen	4	22
Oves,	2	76
Ajda,	5	53
Proso,	5	4
Koruza,	6	80
Leča	8	50
Grah	8	50
Fižol	9	—
Krompir, 100 kilogramov	2	50
Maslo, kilogram	—	93
Mast,	—	86
Speh frišen	—	80
„ povojen,	—	78
Surovo maslo,	—	78
Jajca, jedno	2 1/2	8
Mleko, liter	—	8
Goveje meso, kilogram	—	56
Telečje	—	56
Svinjsko	—	58
Koštrunovo	—	28
Kokoš	—	35
Golob	—	18
Seno, 100 kilogramov	2	68
Slama,	1	60
Drva trda, 4 kv. metre	6	—
„ mehka, „ „	4	—

Dunajska borza

dné 25. septembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

	gld.	kr.
Papirna renta	76	80
Srebrna renta	77	40
Zlata renta	95	65
5% marena renta	92	85
Akcije narodne banke	826	—
Kreditne akcije	320	90
London	119	20
Srebro	—	—
Napol.	9	45 1/2
C. kr. cekini	5	64
Nemške marke	58	20
4% državne srečke iz l. 1854	250 gld.	120
Državne srečke iz l. 1864	100	170
4% avstr. zlata renta, davka prosta	95	45
Ogrska zlata renta 6%	119	50
„ 4%	88	10
„ papirna renta 5%	87	15

5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104	—
Dunava reg. srečke 5%	114	75
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	118	75
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	98	50
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	106	25
Kreditne srečke	100 gld.	174
Rudolfove srečke	10	19
Akcije anglo-avstr. banke	120	128
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	234	80

Gostilna

na št. Peterškem predmestju št. 4, po domače „numero zwei“, se zaradi bolehnosti sedanjega krémárja in krémárice takoj odda. Več se izve ravno ondakaj. (612—2)

Tufci:
24. septembra.
Pri Slonu: Duhig iz Gradca, — pl. Fuchs z Dunaja, — Inehscheider iz Gradca.
Pri Malici: Sekstein z Dunaja, — Baron Somaruga iz Gorice, — Gutfreund z Dunaja, — Woschneider iz Gradca.
Pri avstrijskem cesarju: Moser iz Ljubljane, — Moßering iz Terga.

Malinovec
prve vrste, iz najboljših štajerskih gorskih malin, ki tudi prepijetno diši, 1 kilo 80 kr., 1/2 kilo 40 kr., razpisilja
lekarina „pri samorogru“, v Ljubljani, Mesni trg št. 4. (498—13)

Umetne (574—9) zobe in zobovja

postavlja po najnovejšem ameriškem sistemu v zlatu, vulkanitu ali celulojdu brez bolečin. Plombira z zlatom itd.
Zobne operacije izvršuje popolnem brez bolečin s prijetnim mamilom
zobni zdravnik A. Paichel, poleg Hradeckega mostu, v I. nadstropji.

Jesenske obleke	od gl. 14 do 42
„ vrhnje suknje	„ „ 12 „ 32
„ hlače	„ „ 4 „ 12
Zimske suknje	„ „ 16 „ 50
Mencikofe iz suknà.	„ „ 18 „ 54
„ „ lodna	„ „ 12 „ 30
Sacco iz lodna	„ „ 6 „ 10
Kožuhe za lov in dom	„ „ 16 „ 20
Spalne halje	„ „ 10 „ 24
Deževna ogrinjala za civil in vojake	„ „ 8 „ 24

Obleke za dečke in otroke

v mnogej izbéri prodaje najcenejše (589—6)

M. NEUMANN,

v Ljubljani, Slonove ulice št. 11.

Izvanjska naročila se promptno izvedejo in, kar se ne bi dopadalo, se brez ugovora zamenja.

Loterijski zajem avstrijskega društva rudečega križa.

SUBSCRIPCIJA

na

250.000 lozov po gld. 10. — Nominale

loterijskega zajma avstrijskega društva rudečega križa

v kurzu gld. 12.50 za komad.

C. kr. privilegirana avstrijska deželna banka ponuja od lozov, ki jih je kupila od avstrijskega društva rudečega križa, oddelek 250.000 komadov v občno subscripcijo s temi-le pogoji:

1. Subscripcijska cena za jeden komad je gld. 12.50 a. v., od te se mora gld. 4 gotovega denarja za vsaki komad precej pri naznanitvi subscripcije uložiti. Ostanek gld. 8.50 a. v. plača se naj dva dni po izjavi repartitije. Od tega roka naprej računijo se zraven še obresti po 6 od sto ter se ima uplačilo najdalje do 31. oktobra 1882 izvesti.

2. Subscripcija se bode vršila dné

30. septembra 1882

in sicer:

na **Dunaji** pri likvidaturi c. kr. priv. avstrijske deželne banke,
v **Budapešti** pri ogrskem društvu deželske banke na akcije,
v **Pragi** pri pemskej unionbanki,
v **Brnu** v menjalnici moravske eskomptne banke,
v **Gradci** v menjalnici štajerske eskomptne banke,
v **Lincu** pri banki za Gorenje Avstrijsko in Solnograško,
v **Lvovu** pri c. kr. priv. gališkej hypothečnej banki na akcije,
v **Črnovicah** pri bukovinskem zemljiščnem kreditnem zavodu

ob urah, ki so sploh odmerjene za promet.

Razen tega sprejemajo se subscripcijska naznanila na Dunaji po največ menjalnicah in po imenitnejših krajih avstro-ogrške monarhije, v katerih se nahajajo deželne ali družbe gospoj v pomoč avstrijskega društva rudečega križa ali pa njihove podružnice, da jih potem posredno objavijo pri mestu subscripcije na Dunaji.

3. Ako bi se več podpisalo, kakor je namenjeno za subscripcijo, se bodo podpisani komadi primerno reducirali ter si pridrži c. kr. priv. avstrijska deželna banka zá-se pravico, da določi način repartitije.

4. Zneski, ki so se uplačali pri subscripciji, pa so v slučaju redukcije preostali, se uporabijo v doplačilo subscribiranih lozov. Kar bi v tó še potem primanjalo, mora se plačati v času v točki 1. določenem. Če bi pa kaj preostajalo, se takoj v gotovem denarju izplača.

5. Naznanila subscripcije naj se zgodé po obrazcih, ki se v za to odločenih subscripcijskih krajih brezplačno oddajó. Vsak subscriber dobi, ko je oddal subscripcijsko naznanilo in plačal v točki 1. določeni znesek 4 gld. a. v. za vsaki komad, potrdilo subscripcije, za katero se po publikaciji subscriberntu uročé efektívni lozi.

DUNAJ, 20. septembra 1882.

C. kr. priv. avstrijska deželna banka.

(606—2)